

Темірбек Жүргенов атындағы Қазақ ұлттық өнер академиясының «Бейнелеу өнерінің тарихы мен теориясы» кафедрасының PhD докторанты Келсінбек Мөлдір Мухиддинқызының «8D02195 – Өнертану» БББ бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «XXI ғасырдағы Қазақстан кескіндемесінің мәдени кодтары ұлттың рухани құндылықтарының көрінісі ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысына берілген

РЕСМИ РЕЦЕНЗЕНТТІҢ ЖАЗБАША ПІКІРІ

р/н №	Өлшемшарттар	Өлшемшарттарға сәйкестігі (жауап нұсқаларының бірін сызу)	Ресми рецензенттің ұстанымына негіздеме (ескертуді курсивпен көрсету)
1	Диссертация тақырыбының (бекіту күніне) ғылымның даму бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес болуы	1.1 Ғылымды дамытудың басым бағыттарына және/немесе мемлекеттік бағдарламаларға сәйкестігі:	Диссертация тақырыбында қарастырылған мәселе төменде көрсетілген мемлекеттік бағдарламаларға сәйкес келеді. «Халықтың үміттеріне толық жауап беретін, елдің саяси және қоғамдық өмірін жаңарту, ұлттың мәдени кодын және менталитетін жаңғырту қажет» екенін атап өткен болатын. Мемлекет басшысы Қасым-Жомарт Тоқаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Әділетті Қазақстан: заң мен тәртіп, экономикалық өсім, қоғамдық оптимизм» 02 қыркүйек 2024 ж.; https://www.akorda.kz/kz/memleket-basshysy-kasym-zhomart-tokaevtyn-adiletty-kazakstan-zan-men-tartip-ekonomikalyk-osim-kogamdyk-optimizm-atty-kazakstan-halkyna-zholdauy-285659
		1) диссертация мемлекет бюджетінен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалған (жобаның немесе бағдарламаның	Бұл диссертациялық жұмыс мемлекеттік бюджеттен қаржыландырылатын жобаның немесе нысаналы бағдарламаның аясында орындалмаған. Алдағы уақытта «Креативті индустрияны» дамытудағы

		атауы мен нөмірін көрсету);	мемлекеттік бағдарламалардың талаптарына сай гуманитарлық ғылымдар саласындағы іргелі және қолданбалы зерттеулер бағытына сәйкес ұсынуға болады.
		2) диссертация басқа мемлекеттік бағдарлама аясында орындалған (бағдарламаның атауын көрсету);	
		3) диссертация Қазақстан Республикасының Үкіметі жанындағы Жоғары ғылыми-техникалық комиссия бекіткен ғылым дамуының басым бағытына сәйкес (бағытын көрсету) келеді.	
2	Ғылым үшін маңыздылығы	Жұмыс ғылымға елеулі үлесін қосады/қоспайды, ал оның маңыздылығы ашылған/ашылмаған.	XX-XXI ғасырлардағы гуманитарлық ғылымдар мен әлеуметтік ғылымдарда қоғамның сакральды, этникалық, этикалық және аксиологиялық кодтарды бейнелеудегі өзіндік ерекшеліктері айқындалды. Бұл кодтар жүйесінде әлеуметтік-саяси аспектінің басым болуы әр халыққа өз мәдени ерекшеліктерін сақтап, ұлттық сәйкестікті анықтауға мүмкіндік береді. Мәдени код ұғымы өнертанудың әдіснамалық өрісін кеңейтіп, визуалды зерттеулерге жол ашады және көркем бейнелер арқылы әр тарихи кезеңнің ерекшеліктерін қайта құрып, отандық кескіндемеде көрініс тапқан ұлттық идеяларды анықтауға мүмкіндік береді. Қазіргі суретшілердің заттар әлеміне деген ерекше қызығушылығы ұлттық

			менталитет пен рухани тәжірибелерді көркем тілде зерделеуге деген ұмтылыстан туындайды. Дәстүрлі тұрмыс пен қасиетті заттық кодтарға жүгіну – бұл өзге болмыс пен мифологиялық универсалиялар мен тарихи жадының көркем репрезентациясы ретінде қарастырылады.
3	Өзі жазу принципі	Өзі жазу деңгейі:	Докторант зерттеу жұмысының өзекті мәселелерін, қойылған мақсаты мен міндеттерін жүзеге асыруда тарихи-теориялық дерек көздерін зерттеп, салыстырмалы талдаулар жасап, дәлелді тұжырымдар шығарған, нәтижелерді жоғарғы деңгейде жазып шыққан.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) төмен;	
		4) өзі жазбаған.	
4	Ішкі бірлік принципі	4.1 Диссертация өзектілігінің негіздемесі:	Зерттеу тақырыбының өзектілігі оның ғылыми, мәдени, теориялық және практикалық маңыздылығымен айқындалған. Қазақстанның жас суретшілері шығармашылығында мәдени сәйкестендіру мен этникалық сананың мәселелері басты орынға шығуы отандық өнерде мәдени кодтарды бейнелеу механизмдерін түсінудің айрықша маңызды екенін көрсетеді. Бұл мәселенің пәнаралық контексте қарастырылуы, гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдардың әдіснамалық құралдарын интеграциялау арқылы өзекті шешімін таба алған.
		1) негізделген;	
		2) ішінара негізделген;	
		3) негізделмеген.	
		4.2 Диссертация мазмұны диссертация	Диссертациялық жұмыстың мазмұны мен құрылымы

	тақырыбын айқындайды:	зерттеу тақырыбын толық ашуға бағытталған және оның негізгі мәселелерін жан-жақты қамтиды. Осы тұрғысынан алғанда, қойылған мақсат-міндеттерін орындаған, мазмұндық және ғылыми негіздемесі айшықталған, өзектілігі мен тұжырымдамалары дәлелденген толыққанды зерттеу жұмысы болып табылады.
	1) айқындайды;	
	2) ішінара айқындайды;	
	3) айқындамайды.	
	4.3. Мақсаты мен міндеттері диссертация тақырыбына сәйкес келеді:	Мақсаты мен міндеттері зерттеу тақырыбының мазмұнын нақты ашады және соған толық сәйкес келеді.
	1) сәйкес келеді;	
	2) ішінара сәйкес келеді;	
	3) сәйкес келмейді.	
	4.4. Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланысқан:	Диссертацияның барлық бөлімдері мен ережелері логикалық байланыс сақтаған.
	1) толық байланысқан;	
	2) ішінара байланысқан;	
	3) байланыс жоқ.	
	4.5 Автор ұсынған жаңа шешімдер (қағидаттар, әдістер) дәлелденіп, бұрыннан белгілі шешімдермен салыстырылып бағаланған:	Мәдени код ұғымын ашуда кеңестік ғылыми мектептің структурализм мен семиотика салаларындағы іргелі еңбектеріне, код ұғымы ақпаратты жеткізетін екінші деңгейлі семиотикалық жүйе ретінде қарастырылады Р.Г. Якобсон, Ю.М. Лотман, В.П. Топоров, Вяч. Иванов, А.Жолковский және т.б. еңбектеріне сүйенеді. Мәдени кодтың мәнін ашу үшін лингвомәдениеттану ғылымының әдістемелік
	1) сыни талдау бар;	
	2) талдау ішінара жүргізілген;	
	3) талдау өз пікіріне емес, басқа авторлардың сілтемелеріне негізделген;	

		4) талдау жоқ.	құралдары, код ұғымы тұрақты және нақты семантикалық мәнге ие екендігі қарастырылған В.В. Красных, Б. Гудков, С.М. Толстая ғылыми еңбектері қарастырылған. Мәдени кодтарды рухани, этикалық, құндылықтық және әлеуметтік мағыналардың сақтаушылары мен жалғастырушылары ретінде қабылдау иконология саласындағы зерттеулерге негізделеді. А. Варбургтың, Э. Панофский, Э. Гомбрих, М. Баксандалл және басқа да өнертанушылар еңбектерін негізге алады. Сондай ақ отандық өнертанушы ғалымдар Р.А. Ергалиева, ХХ.Труспекова, О.В. Батурина, А.К. Юсупова, С.Ж. Кобжанова, Д.С. Шарипованың еңбектері назарға алынған. Дәстүрлі мәдени контекстте мәдени кодты зерттеудің методологиялық мәселелері қазақ этнологтары мен мәдениеттанушылары С. Ақатаев, К. Нұрланова, А. Досымбаеваның еңбектерін, Қазақстандық мәдениеттің символикалық мағыналарын талдау саласында Ж. Шайгозова, А. Наурызбаеваның ғылыми еңбектері қарастырылған.
5	Ғылыми жаңашылдық принципі	5.1 Ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа ма? 1) толығымен жаңа; 2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	Диссертациялық жұмыста алынған ғылыми нәтижелер мен ережелер жаңа. Зерттеу жұмысында қазақ өнертану саласында әлі кеңінен

		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	қарастырылмаған тақырыптар мен әдіснамалық тәсілдер қамтылған, жұмыс ғылыми жаңалық деңгейінде бағалануға лайықты.
		5.2 Диссертацияның қорытындылары жаңа ма?	Диссертациялық жұмыстың қорытындылары жаңа деп айтуға толық негіз бар.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
		5.3 Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген бе?	Техникалық, технологиялық, экономикалық немесе басқару шешімдері жаңа және негізделген.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	
6	Негізгі қорытындылардың негізділігі	Барлық негізгі қорытындылар ғылыми тұрғыдан қарағанда ауқымды дәлелдемелерде негізделген/негізделмеген (qualitative research (куолитатив ресеч) және өнер және гуманитарлық ғылымдар бойынша даярлық бағыттары үшін).	Диссертациялық жұмыстың негізгі қорытындылары теориялық және практикалық негіздерге сүйене отырып жасалған. Зерттеу барысында ұсынылған тұжырымдар нақты теориялық дәлелденген, жүйелі ғылыми талдаулар жүргізілген, заманауи әдіснамалық тәсілдермен және көркемдік материалдармен толық негізделген. Осы ерекшеліктердің арқасында бұл диссертациялық жұмыс өнертану ғылымының дамуына өзіндік үлес қосады және өзектілігі жоғары, мазмұнды ғылыми еңбек ретінде бағалауға лайықты.

7	Қорғауға шығарылған негізгі ережелер	Әрбір ереже бойынша келесі сұрақтарға жеке жауап беру қажет:	7.1 Жұмыста ереже дәлелденген. 7.2 Жоқ. 7.3 Ұсынылған ережелер жаңа. 7.4 Ережелерді қолдану деңгейі кең. 7.5 Зерттеу нәтижелері және негізгі ережелер 4 ғылыми мақалаларда баяндалған. Диссертациялық зерттеудің негізін құрайтын теориялық мәселелері мен тұжырымдары ҚР БҒМ Білім және ғылым саласындағы қадағалау және аттестаттау комитеті белгіленген республикалық 3, SCOPUS базасына енетін нолдік емес, импакт факторы бар халықаралық 1 ғылыми басылым материалдарының жинақтарында жарияланды. Мақала мазмұны және қозғаған мәселесі диссертация тақырыбына сәйкес келеді.
		7.1 Ереже дәлелденді ме?	
		1) дәлелденді;	
		2) шамамен дәлелденді;	
		3) шамамен дәлелденбеді;	
		4) дәлелденбеді;	
		5) бұл тұжырымда ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	
		7.2 Тривиалды ма?	
		1) ия;	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің тривиалды екенін тексеру мүмкін емес.	
		7.3 Жаңа ма?	
		1) ия;	
		2) жоқ;	
		3) бұл тұжырымда ереженің жаңашылдығын тексеру мүмкін емес.	
		7.4 Қолдану деңгейі:	
		1) тар;	
		2) орташа;	
		3) кең	
		4) бұл тұжырымда ереженің қолдану деңгейін тексеру мүмкін емес.	
		7.5 Мақалада дәлелденген бе?	
		1) ия;	
		2) жоқ	
		3) бұл тұжырымда мақаладағы ереженің дәлелденгенін тексеру мүмкін емес.	

8	Дәйектілік қағидаты. Дереккөздер мен ұсынылған ақпараттың дәйектілігі.	8.1 Әдіснаманы таңдау – негізделген немесе әдіснама нақты жазылған:	Зерттеу жұмысында негізгі әдіс ретінде тарихи- теориялық талдау, салыстырмалы сараптама жасау тәсілдері, сондай-ақ құрылымдық-семиотикалық тәсіл, семантикалық талдау, өнертанушылық талдау тәсілдері негізге алынған.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.2 Диссертация жұмысының нәтижелері компьютерлік технологияларды қолдану арқылы ғылыми зерттеулердің қазіргі заманғы әдістері мен деректерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелерін пайдалана отырып алынған:	Диссертациялық жұмыста зерттеу нәтижелерін талдау барысында заманауи ізденістерге сай компьютерлік технологиялар қолданылып, мәліметтерді өңдеу және интерпретациялау әдістемелері пайдаланылған.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.3 Теориялық қорытындылар, модельдер, анықталған өзара байланыстар және заңдылықтар эксперименттік зерттеулермен дәлелденген және расталған (педагогикалық ғылымдар бойынша даярлау бағыттары үшін нәтижелер педагогикалық эксперимент негізінде дәлелденеді):	Диссертациялық жұмыстың мазмұнынан туындайтын қорытындылар өнертану ғылымының талаптары негізінде жан-жақты талданып, ғылыми түрде дәлелденген. Зерттеу барысында педагогикалық ғылымдар аясында арнайы эксперименттік жұмыстар жүргізілмеген.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		8.4 Маңызды мәлімдемелер нақты	Маңызды мәлімдемелер нақты және сенімді ғылыми

		және сенімді ғылыми әдебиеттерге сілтемелермен расталған / ішінара расталған / расталмаған.	әдебиеттерге сілтемелермен расталған.
		8.5 Пайдаланылған әдебиеттер тізімі әдеби шолуға жеткілікті/жеткіліксіз.	150 әдебиет пайдаланылған.
9	Практикалық құндылық қағидаты	9.1 Диссертацияның теориялық маңызы:	Бұл зерттеу бірқатар құнды нәтижелер мен қорытындыларды қамтиды. Зерттеудің теориялық маңызы Қазақстанның қазіргі бейнелеу өнерін көпсалалық тұрғыда қарастыруда жатыр. Докторлық диссертацияның теориялық қорытындылары мен материалдары қазіргі бейнелеу өнерінің тарихы, өнер теориясы мен әдіснамасы саласындағы алдағы зерттеулерде қолданылуы мүмкін.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		9.2 Диссертацияның практикалық маңызы бар және алынған нәтижелерді практикада қолдану мүмкіндігі жоғары:	Зерттеудің практикалық маңызы: жұмыста жинақталып, талданған материалдар Қазақстанның қазіргі өнерінің тарихы мен теориясы бойынша оқу бағдарламаларын және дәріс курстарын, сондай-ақ визуалды зерттеулер бойынша арнайы курстарды әзірлеуде теориялық және әдіснамалық тұрғыдан пайдалы болмақ.
		1) ия;	
		2) жоқ.	
		9.3 Практикалық ұсыныстар жаңа ма?	Диссертациялық жұмыстың практикалық ұсыныстары толығымен жаңа, алынған нәтижелер кәсіби тұрғыдан пайдалы болатыны сөзсіз.
		1) толығымен жаңа;	
		2) ішінара жаңа (25-75% жаңа);	
		3) жаңа емес (жаңасы 25%-дан кем).	

10	Жазу және ресімдеу сапасы	Академиялық жазу сапасы:	Талапқа сай жазылып рәсімделген.
		1) жоғары;	
		2) орташа;	
		3) орташадан төмен;	
		4) төмен.	
11	Диссертацияға ескертулер		Зерттеу жұмысында орфографиялық, техникалық қателіктер кездеседі.
12	Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы бойынша ғылыми деңгейі (диссертация мақалалар сериясы нысанында қорғалған жағдайда ресми рецензенттер докторанттың зерттеу тақырыбы бойынша әр мақаласының ғылыми деңгейін зерделейді)		Докторант мақалаларының зерттеу тақырыбы диссертациялық еңбектің ішкі бірлігі мен маңыздылығын айқындауға бағытталған. Зерттеу барысында қол жеткен негізгі ғылыми жаңалықтарға мақаладағы зерттеулер сәйкес келеді.
13	Ресми рецензенттің шешімі (осы Үлгі ереженің 28-тармағына сәйкес)		Келсінбек Мөлдір Мұхиддинқызының «8D02195 – Өнертану» БББ бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін ұсынылған «XXI ғасырдағы Қазақстан кескіндемесінің мәдени кодтары ұлттың рухани құндылықтарының көрінісі ретінде» тақырыбындағы диссертациялық жұмысы ғылыми дәрежелер беру талаптарына сай

			рәсімделген, толық аяқталған ғылыми жұмыс. Диссертацияның осы айқындаушы белгілеріне сүйене отырып «8D02195 – Өнертану» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алуға лайықты деп есептеймін.
--	--	--	---

Ресми пікір білдіруші:

Күләш Байсейітова атындағы Қазақ ұлттық өнер университетінің профессоры,
өнертану кандидаты,

Асылбекова Айман Мухтархановна

